

MODA

MODA

ILUSTROVANI VODIČ KROZ GLAMUROZNI SVET STILA

Naslov originala
Fashion

Copyright © 2012
Dorling Kindersley Limited

Prava za srpsko izdanje © 2015
Vulkan izdavaštvo
Sva prava zadržana

Izdavač
Vulkan izdavaštvo

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković
Saša Petković

Izvršni urednik
Dubravka Trišić

Prevod
Radojka Jevtić
Milica Pupavac
Ana Anastasijević
Zvezdana Šelmić

Lektura
Ivana Ćurčić

Korektura
Igor Stanojević

Kompjuterska priprema
Vulkan izdavaštvo

Tiraž: 3.000
Štampano u Slovačkoj

ISBN: 978-86-10-01441-9
COBISS.SR-ID 216136972

www.dk.com
www.vulkani.rs

I POGLAVLJE

OD PRAISTORIJE DO 600. G. N. E.

STARI SVET

Hronologija	12–13
Od funkcije do identiteta	14–15
Stari Egipat	16–17
Profil: Kraljica Nefertiti	18–19
Minojska kultura	20–21
Gospo u plavom	22–23
Klasična Grčka	24–25
Fluidna draperija	26–27
Junaštvo i zaštita	28–29
Istočnjački stil	30–31
Etrurci	32–33
Rimsko carstvo	34–35
Vizantijski stil	36–37
Boje i pigmenti	38–39
Rekonstrukcija: Kratka tunika i peplos	40–41

II POGLAVLJE

600–1449.

SREDNJOVEKOVNA ROMANTIKA I TRGOVINA

Hronologija	44–45
Doba migracija	46–47
Rani srednji vek	48–49
Tunike	50–51
Dvorska ljubav i krstaški ratovi	52–53
Profil: Eleonora od Akvitanije	54–55
Sveštenici i narod	56–57
Istok na zapadu	58–59
Društveni izrazi	60–61
Detaljno: Kotardi	62–63
Praćenje linije tela	64–65
Elegancija šlepa	66–67
Vitezovi u oklopima	68–69
Detaljno: Dublet i pantalone	70–71
Regionalne osobenosti	72–73
Noviteti i luksuz	74–75

III POGLAVLJE

1450–1624.

RENESANSNI SJAJ

Hronologija	78–79
Podeljena moda	80–81
Bogata kolekcija	82–83
Muškarci renesanse	84–85
Od drapiranja do oblika	86–87
Muškarci u novom svetu	88–89
Detaljno: Saksonski komplet	90–91
Oklop po meri	92–93
Elegantna formalnost	94–95
Profil: Elizabeta I	96–97
Ženska geometrija	98–99
Novo odelo	100–101
Frivolnost na dvoru	102–103
Muška ekstravagancija	104–105
Trgovina dragocenostima	106–107
Simbolizam i fantazija	108–109
Praktična odeća	110–111
Otomanska raskoš	112–113

IV POGLAVLJE

1625–1789.

BAROK I ROKOKO

Hronologija	116–117
Muškarci u čipki	118–119
Zaobljenije siluete	120–121
Dubleti i kratke pantalone	122–123
Taft i čipka	124–125
Profil: Henrijeta Marija	126–127
Uticaj puritanaca	128–129
Povratak izobilja	130–131
Od ojačanog steznika do mantovke	132–133
Povratak mode	134–135
Ka odelu	136–137
Mantovke i podsuknje	138–139
Detaljno: Mantovka od svilenog brokata	140–141
Mantovke i otvorene odore	142–143
Detaljno: Široka haljina	144–145
Na francuski način	146–147
Profil: Marija Antoaneta	148–149
Od baroka do neoklasicizma	150–151
Od makaronija do dendija	152–153
Detaljno: Pojednostavljeno dvorsko odelo	154–155
Jednostavniji stilovi	156–157
Maskarada	158–159
Slatko kao ratluk	160–161
Sportska odeća	162–163

SADRŽAJ

V POGLAVLJE

1790–1900.

OD REVOLUCIJE DO FRIVOLNOSTI

Hronologija	166–167
Neoklasicizam	168–169
Carske linije	170–171
Visoko društvo u regentsko doba	172–173
Regentske lepoticе	174–175
Detaljno: Regentski plašt	176–177
Zadovoljstvo u detaljima	178–179
Večernji peščani sat	180–181
Profil: Bo Bramel	182–183
Uspom dendija	184–185
Sportska odeća u doba regentstva	186–187
Dezeni i šare	188–189
Turbani i čvrsto vezivanje	190–191
Smerne dnevne haljine	192–193
Carska raskoš	194–195
Krinoline	196–197
Profil: Čarls Vort	198–199
Meki jastučići i repovi	200–201
Detaljno: Suknja s jastučićem	202–203
Uspom i pad jastučića	204–205
Visoki okovratnici i osin struk	206–207
Detaljno: Haljina za prijem	208–209
Formalna odeća za muškarce	210–211
Kult lepote	212–213
Sportska odeća za novu ženu	214–215
Ljudi od akcije	216–217
Maskenbali	218–219

VI POGLAVLJE

1901–1928.

BEL EPOK I DOBA DŽEZA

Hronologija	222–223
Odela gradske gospode	224–225
Sport i priroda	226–227
Jednostavnije siluete	228–229
Žene u akciji	230–231
Večernje haljine i haljine za čajanke	232–233
Život pun uživanja	234–235
Antimoda	236–237
Žene za vreme rata	238–239
U susret novoj ženi	240–241
Profil: Pol Poare	242–243
Orijentalizam	244–245
Haljine sa stilom	246–247
Profil: Koko Šanel	248–249
Novi pleteni džemper	250–251
Skraćivanje suknje	252–253
U susret epohi džeza	254–255
Burne dvadesete	256–257
Detaljno: Haljina za ples	258–259
Na plaži	260–261
Postavljanje standarda	262–263
Odela za svakoga	264–265
Modernizam	266–267

VII POGLAVLJE

1929–1946.

OD GLAMURA DO UPOTREBLJIVOSTI

Hronologija	270–271
Vreme asketizma	272–273
Svetlucave haljine	274–275
Klasicizam	276–277
Žive skulpture	278–279
Svedenost i ležernost	280–281
Predah od pravila	282–283
Detaljno: Odela s pumparicama	284–285
Profil: Edvard VIII	286–287
Elegantan muškarac	288–289
Berlinski šik	290–291
Romantična nostalgija	292–293
Haljine iz snova	294–295
Profil: Skjapareli	296–297
Žene za vreme rata	298–299
Detaljno: Ženska legija	300–301
Muška civilna garderoba	302–303
Moda na kupone	304–305
Holivudski stil	306–307
Američka konfekcija	308–309
Takmičarski duh u krojenju	310–311

VIII POGLAVLJE

1947–1963.

OPTIMIZAM I MLADOST

Hronologija	314–315
Novi izgled	316–317
Profil: Kristijan Dior	318–319
Detaljno: Venčanica	320–321
Koktel-haljine	322–323
Posleratni perfekcionizam	324–325
Šivene haljine	326–327
Profil: Balensijaga	328–329
Ženstveni krojevi	330–331
Dobar kaput	332–333
Žene i majke	334–335
Odeća za odmor	336–337
Ležerno i ugađeno	338–339
Hipsteri i tediji	340–341
Revolucija mladosti	342–343
Rađanje tinejdžera	344–345
Sportski stil	346–347

IX POGLAVLJE

1964–1979.

OD NESPUTANIH ŠEZDESETIH DO GLAM ROKA

Hronologija	350–351
Mini-magija	352–353
Profil: Tvigi	354–355
Mini kaputi i suknje	356–357
Sve se nosi	358–359
Svemirsko doba	360–361
Večernje toalete	362–363
Profil: Biba	364–365
Bum muške mode	366–367
Novi dendiji	368–369
Profil: Iv Sen Loran	370–371
Žene oblače pantalone	372–373
Deca cveća	374–375
Duge šarene haljine	376–377
Detaljno: Klasika Džin Mjur	378–379
Elegantno ležerno	380–381
Pozornica, igranke, žurke	382–383

X POGLAVLJE

1980. I NADALJE

DECENIJE KREATORA

Hronologija	386–387
Fitnes u modi	388–389
Profil: Vivijan Vestvud	390–391
Obavezne marke	392–393
Profil: Žan Pol Gotje	394–395
Snažna poruka	396–397
Detaljno: Poslovni kostim	398–399
Japanski stil	400–401
Profil: Kom de garsons	402–403
Ulični stil	404–405
Plesna kultura i klubovi	406–407
Superzvezde s modne piste	408–409
Minimalistički i konceptualno	410–411
Boemski šik i vintidž	412–413
Globalni uticaj	414–415
Haljine za crveni tepih	416–417
Profil: Aleksander Makvin	418–419
Nova generacija	420–421

UKRATKO

Ženska odeća	422–423
Muška odeća	424–425
Ženska obuća	426–427
Ženski šeširi	428–429
Tašne i torbe	430–431
Uobličavanje figure	432–433
Ilustrovani rečnik	434–463
Indeks i zahvalnice	464–480

PREDGOVOR

Moda nudi dijalog bogat društvenim i političkim značenjem za one koji žele da dešifruju jezik odeće. Mnogo toga može se naučiti istraživanjem odnosa između ljudi i veoma lepe odeće – odnosa koji prevazilazi funkcije zaštite i toplote i postaje priznanje moći izgleda u jačanju individualnog i kolektivnog identiteta. Moda je uvek bila vrlo demokratska, dodajući savremeni značaj finom kostimu koji zanemaruje klasnu hijerarhiju. Naša potreba da ukrašavamo svoja tela – da se dobro obučemo i iskažemo nešto o sebi dok prihvatamo vizuelne kodove, da bismo se isticali ili pak da bismo se utopili u masu – toliko je jaka da današnja modna industrija Velike Britanije, vredna dvadeset jednu milijardu funti, zauzima vrlo uticajno mesto u našim životima.

Međutim, trenutno iskustvo mode prati imperativ *brenda* koji želi da pokori i zauzme promenljivu volju kupaca. Naša ljubav prema ukrasima pretvara se u novac kroz kratkotrajne trendove. Mnoštvo reklamnih poruka sa suptilnim i ne toliko suptilnim mantrama „pravog načina života“ pomaže pri oblikovanju naših misli. Tako mi sada „krojimo“ svoje telo da se slaže s masovno proizvedenom odećom, punimo njom ormare, a zatim i deponije, a prosečni tinejdžer vidi u jednom danu više slika nedostižne lepote nego što su naši roditelji vidali tokom cele svoje adolescencije. Možemo se zapitati da li naš napredak u potrazi za „savremenošću i vizuelnom demokratijom“ ide u najboljem smeru.

Kao i mnogi svetski savremeni dizajneri, poput Vivijan Vestvud, Džona Galijana i pokojnog Lija Aleksandra Makvina, koji su istraživali istorijsku odeću i prošla vremena u potrazi za inspiracijom, svi mi možemo imati koristi od kolektivnog istraživanja prošlosti pri traženju vizije budućnošću. Ako vam u ovoj knjizi – zaista

sveobuhvatnoj istoriji stila i odevanja – likovi iz prošlosti izgledaju staromodno, razmislite ponovo. Mnogi su za sebe stvarali jedinstvenu i individualnu odeću koja je trajala godinama; drugi su, zapošljavajući lokalne švalje i krojače da stvore odeću krojenu po meri, obraćali pažnju i na pitanja održivosti i slobodne trgovine. I sve to bez strepnje od telesnog izgleda... Divno!

Sposobnost mode da izmisli i obnovi skoro je beskrajna. Neki modni kreatori već sada napreduju s uzbudljivim idejama. Prototip katalitičke aplikacije na odeću, projekat profesorke Helen Stori, očistiće vazduh, dok bodimetrički sistem Surana Gunatilake može biti rešenje krucijalnih pitanja savršenog kroja. Od raznih projekata u kojima sam lično učestvovala, Centar za održivost Londonskog modnog koledža daje modnom svetu dizajnere koji brinu o životnoj sredini; kampanja Ralfa Lorena protiv raka dojke finansira inovativna medicinska istraživanja, a kampanja *Sve šetnje van piste* (*All Walks Beyond the Runway*) promovise pozitivnu telesnu sliku i dizajn koji uzima u obzir i osećanja kupaca. U okviru industrije, priča o uticaju i ulozi mode budućnosti od jednake je važnosti kao i sam njen izgled. Mi sami moramo odlučiti kako će se jednog dana naše vreme kontekstualizovati pored prethodnih razdoblja u ovoj knjizi.

best wishes
Caryn Franklin ♥

Karin Frenklin

Bivši modni urednik i kourednik magazina *i-D*, Karin Frenklin je dvanaest godina bila voditelj i režiser Bi-Bi-Sijeve emisije *The Clothes Show*. Bila je koproducent i autor mnogih dokumentarnih i drugih TV programa, kao i četiri knjige. Sada je pedagog i modni komentator, a vodi i kampanje koje promovišu razlike.

AUTORI KONSULTANTI

Beatris Belen

Poglavlja *Bel epok i doba džeza* i *Od glamura do upotrebljivosti*
Beatris Belen studirala je modni dizajn u Nemačkoj i istoriju odeće na Institutu umetnosti „Kortold“. Predavala je na fakultetima umetnosti i bila kustos u Istorijskim kraljevskim palatama, a sada je viši kustos mode i dekorativne umetnosti u Londonskom muzeju.

Alison Karter

Poglavlje *Od revolucije do frivolnosti*
Alison Karter bila je viši kustos umetnosti i dizajna u hempiškim muzejima 25 godina (1986–2011), autor je knjige *Donje rublje: istorija mode* i predsedavajuća Društva kostima južnih okruga.

Hilari Dejvidson

Poglavlja *Srednjovekovna romantika i trgovina* i *Renesansni sjaj*
Hilari Dejvidson je kustos mode i dekorativne umetnosti u Londonskom muzeju. Ona podučava, objavljuje i drži predavanja s tematikom od srednjovekovne odeće do kulturne teorije.

Rouzmar Harden

Poglavlja *Barok i rokoko*, *Optimizam i mladost*, *Od nesputanih šezdesetih do glam roka* i *Decenije kreatora*
Rouzmar Harden je kustos u Muzeju umetnosti u Batu, gde je organizovala mnoge izložbe, uključujući *Dajanine haljine* i *Sport i moda*.

Džeki Herald

Poglavlje *Stari svet*
Džeki Herald studirala je na Institutu umetnosti „Kortold“ i nekada je predavala modnu istoriju na fakultetima umetnosti.

Džemajma Klenk

Konsultant
Džemajma Klenk ima master diplomu iz istorije odeće na Institutu umetnosti „Kortold“ u Londonu.

Džudit Vot

Generalni konsultant
Džudit Vot je upravnica master kursa o modnom novinarstvu na Univerzitetu Kingston i predaje modnu istoriju na Centralnom koledžu umetnosti „Sveti Martin“ u Londonu.

PISCI

Aleksandra Blek

Saradnik u časopisima *El*, *Mari Kler* i *Vog living*, Aleksandra Blek autor je knjiga *Ski-stil*, *Od sumraka do svitanja: istorija večernjih haljina* i *Haljina za zabave: istorija svećanih prilika*.

Oriol Kalen

Oriol Kalen je kustos za modu i tekstil u Muzeju Viktorije i Alberta u Londonu, a specijalizovala se za modu XX i XXI veka.

En Kej

Profil kreatora i modnih ikona
En Kej bila je autor ili saradnik na oko 25 knjiga. Ima master diplomu iz istorije umetnosti i specijalizovala se za umetnost, dizajn i kulturnu istoriju.

Sali Rigan

Profil kreatora i modnih ikona
Sali Rigan bila je saradnik na mnogim knjigama izdavačke kuće „Dorling Kindersli“ i snimila je razne nagrađivane istorijske dokumentarne filmove za Bi-Bi-Si, Granadu i Kanal četiri.

Šeli Tobin

Šeli Tobin je kustos u Kući Kilterton u Devonu i pomoćni kustos za kostime i tekstil u Kraljevskom Albertovom memorijalnom muzeju i Umetničkoj galeriji u Ekseteru.

Heder Von

Heder Von je autor i urednik raznih publikacija o istoriji mode. Piše i blog *Modna istorija* i ima master diplomu Univerziteta u Njujorku.

Ostali saradnici: Andrea Mils, Lori Mak, Markus Viks i Kejt Džon (rečnik).

STARI SVET

OD PRAISTORIJE DO 600. GODINE NOVE ERE

STARI SVET

Stari svet je slagalica slika i objekata koje istoričari pokušavaju da slože. Sve slike, skulpture, predmeti i deliči odeće i nakita govore o tome kako su ljudi živeli i kako su se oblačili. Mnoge rane civilizacije dostigle su zavidan nivo razvoja. Prefinjene tehnologije i zanatske veštine uporedo su postojale u različitim delovima sveta, kao i danas, i uticale jedne na druge kako su se kulture susretale tokom ratova, istraživanja i trgovinske razmene. Odeća i modni detalji – uključujući zaštitne oklope i nakit koji je služio kao talisman – često su proizvedeni po ekstremno visokim standardima. Fini materijali tkani su na obalama Nila u Egiptu; uzgajanje svilenih buba i proizvodnja svile u Kini snabdevali su svet izvrsnom svilom; Grci i Rimljani stvarali su fantastične vunene tapiserije, a Etrurci su vešto pravili ukrasno obrađenu bravariju.

Počeci

Mnogi oblici i stilovi odeće datiraju hiljadama godina unazad, a nastali su od dostupnih materijala usled potrebe za ispunjenjem određene funkcije. Na primer, za spajanje dvaju delova nekog materijala da bi se napravio odevni predmet nekada je trebalo samo koristiti prostu vezu u vidu igle ili nekoliko osnovnih šavova, ali iz takvih sirovih početaka razvio se predivni vez koji je u isto vreme bio i ukras, ali i ojačanje. Vez na tradicionalnim haljinama, na primer iz istočne Evrope ili jugoistočne Kine, često je koncentrisan oko vrata, šavova, ramena i zglobova – delova koji su najvidljiviji ali i najpodložniji habanju i cepanju.

Modni ciklus

Ako odeća koju su ljudi nosili u dalekoj prošlosti često izgleda neverovatno moderno i poznato, to je zato što stilovi stalno oživljavaju i prilagođavaju se kroz istoriju i modne trendove. Moderni kreatori iznova i iznova pozajmljuju od stilova – i stilskih ikona – iz prošlosti. Mogu se navesti razni primeri mode koja je bila popularna i prošla, ali samo da bi se ponovo pojavila u nešto izmenjenom obliku: elegantni talasasti nabori klasičnih grčkih i rimskih boginja; ogroman nakit, oči uokvirene kajalom i kratka crna bob-frizura kraljice Kleopatre iz starog Egipta; kineska i japanska svila i pojasevi; egzotična bliskoistočna asimetrija i A-kroj; šareni ukrašeni tekstil iz Indije i jugoistočne Azije i dinamično geometrijske, antropomorfne šare iz domorodačkih civilizacija američkih kontinenta. Moderni modni svet, od kuća visoke mode do butikata, mnogo duguje prošlosti.

DO 10000. P. N. E.	10000–4000. P. N. E.	4000–3500. P. N. E.		3500–3000. P. N. E.	3000–2000. P. N. E.	2000–1000. P. N. E.	1000–500. P. N. E.	OD 500. P. N. E. DO POČETKA N. E.	OD POČETKA N. E. DO 600. GOD.
<p>CA 500000. DO 100000. P. N. E. Nosi se prvi oblik odeće, napravljen od životinjske kože, ponekad vezan kožnim remenjem.</p> <p>▼ Bivolja koža</p>	<p>CA 10000. P. N. E. Najstarija pronađena obuća su sandale iz pećine u Oregonu, napravljene od kore drveta pre najmanje 10.000 godina.</p> <p>CA 10000. P. N. E. Vunena tkanina pojavljuje se u isto vreme kad i gajenje ovaca; vuna je, nasuprot krznu, bila meka.</p>	<p>▼ Egipatske sandale iz 4000. godine pre nove ere</p> <p>CA 4000. P. N. E. Ovaj par kožnih sandala nalik na japanske star je oko 6.000 godina, a bio je deo svakodnevne odeće u starom Egiptu.</p>		<p>CA 3300. P. N. E. Odeća, koja se prethodno pričvršćivala pravim iglama od drveta, sada se učvršćuje fibulom (metalni broš) ili iglama.</p>	<p>◀ Egipatska ogrlica</p>			<p>490–460. P. N. E. Bronzano ogledalo postavljeno je na skulpturu Afrodite u peplosu, okruženu kupidonima.</p> <p>► Afroditino ogledalo</p>	
	<p>7500–5700. P. N. E. Obojena tkanina koristila se u Catal Hojuku u južnoj Anadoliji (današnja Turska), o čemu svedoče ostaci crvene boje, moguće od gline, pronađeni na tom nalazištu.</p>				<p>CA 2500. P. N. E. Egipćani i Egipćanke nosili su na očima karakterističnu šminku od kajala i velike crne perike od prave ljudske kose i konjske dlake. Kajal je korišćen u Egiptu od 3000. godine pre nove ere.</p>	<p>CA 1900. P. N. E. Kako zlato počinje da se vrednuje više od drugih vrsta metala, tako nakit preuzima značajnu ulogu u Egiptu. Korišćeno je i obojeno staklo i poludrago kamenje, kao što su crveni jaspis, karneol i granat. Ogrlice su bile svakodnevni ukras, a posle smrti vlasnika, stavljane su u njegov grob.</p>			
	<p>7500–5700. P. N. E. Pečati, kao ovaj iz Catal Hojuka, korišćeni su tokom mlađeg kamenog doba za utiskivanje ukrasnih šara u boji na kožu ili tkaninu.</p>	<p>► Pečeni glineni pečat iz mlađeg kamenog doba</p>		<p>CA 3500. P. N. E. Kinezi su naučili kako da naprave svilu od svilenih buba i da to koriste za pravljenje prefinjenih luksuznih tkanina.</p>	<p>CA 2500. P. N. E. Nakit, kao što je egipatska fleksibilna grivna (vratni prsten) od tankih zlatnih diskova, stavljan je u grob s preminulima, da bi ljude iz visokog staleža pratio u zagrobni život.</p>		<p>▲ Stil crvenih figura, vaza, VI vek p. n. e.</p> <p>CA 600. P. N. E. Vaze oslikane stilom crvenih figura prikazuju starogrčke likove koji nose velike komade tkanine, naborane tako da se postigne karakterističan grčki stil.</p>	<p>CA 300. P. N. E. Oklop nije zamišljen samo da zaštiti onog ko ga nosi, već označava i društveni status i poreklo. Prva veriznjača od metalnih alki napravljena je u III veku pre nove ere.</p> <p>▼ Amfora oslikana stilom crnih figura</p>	<p>476. Pad Rimskog carstva – Konstantinopolj (današnji Istanbul) postao je centar vizantijskog sveta, u kojem je preovladavala mešavina grčkih, rimskih, srednjoevropskih i orijentalnih modnih stilova.</p>
<p>CA 40000. P. N. E. Ljudi buše rupe u koži i krznu i vezuju ih. Najranija igla od kosti potiče iz perioda oko 30.000 godina pre nove ere.</p>					<p>CA 2000. P. N. E. Egipćani su trgovali s Azijom i kupovali svilu, ali većina Egipćana nosila je prostu lanenu odeću. Stalež se prepoznavao po kvalitetu lana i stepenu ukrasa.</p> <p>◀ Kraljica Nefertiti</p>	<p>▲ Minojska boginja, između 1700. i 1400. godine pre nove ere</p>	<p>CA 500. P. N. E. Klasični period antičke Grčke; žene su nosile peplos – tuniku suženu u struku i vezanu na ramenima.</p>		
<p>CA 30000. P. N. E. Na zidovima pećina slikari koriste prirodne pigmente kao što su gлина, hematit i uglj da oboje crteže, a verovatno i da ukrase sopstvena tela.</p> <p>► Praistorijska umetnost na stenama, Nacionalni park Akakus, Libija</p>		<p>CA 3600. P. N. E. Lan je tkanina koja se najviše koristila za odeću u Egiptu.</p>				<p>CA 1700. P. N. E. Moda je cvetala na naprednom ostrvu Krit. Minojci su voleli karakterističnu odeću koja pristaje uz telo i umeli su da tkaju složenu vunenu tkaninu ukrašenu geometrijskim oblicima.</p>	<p>CA 509. P. N. E. Osnovana je Rimaska republika. Karakterističnu rimsku togu nosili su i muškarci i žene; posle II veka pre nove ere nosili su je samo muškarci.</p> <p>► Rimske minduše s motivom delfina, simbola Neptuna</p>		<p>CA 500. DO 548. Vizantijski carevi postavljaju prve modne trendove raskošnom odećom ukrašenom draguljima i prošivenom zlatom.</p>

“
Mi ne živimo prema razumu, već prema modi.
”

SENEKA, RIMSKI FILOZOF, I VEK NOVE ERE

OD PRAISTORIJE DO 600. GODINE NOVE ERE

OD FUNKCIJE DO IDENTITETA

Slike rane odeće skitskih nomada u Aziji, Sumeraca u Mesopotamiji (sadašnji Irak), Nubijaca u Africi i najranijih kineskih dinastija i dalje se pojavljuju na arheološkim nalazištima. Iako je malo tkanine ostalo netaknuto, utisak o praistorijskim tkaninama može se steći na osnovu grnčarije i pronađenih šivaćih igala od kosti, dugmadi od rogova irvasa i čilibarskih ogrlica. Tamo gde su pronađena i životinjska i biljna vlakna, pretpostavlja se da osnovna odeća, kože i krzna većinom nisu bili sečeni i šiveni, već da su samo učvršćivani iglom ili vezicama. Kada su se pojavili prvi razboji, verovatno za vreme mlađeg kamenog doba, tkana je polukružna tunika ili tunika u obliku slova T. Isprva je tehnologija tkanja određivala oblik i stepen rastezanja, izdržljivost i toplotu odeće. Prošivanje je korišćeno da bi se učvrstili delovi odeće kao ukras, za izražavanje identiteta. Klima i životni stil takođe su uticali na odevanje – na primer, i žene i muškarci iz stepa nosili su iste pantalone za jahanje.

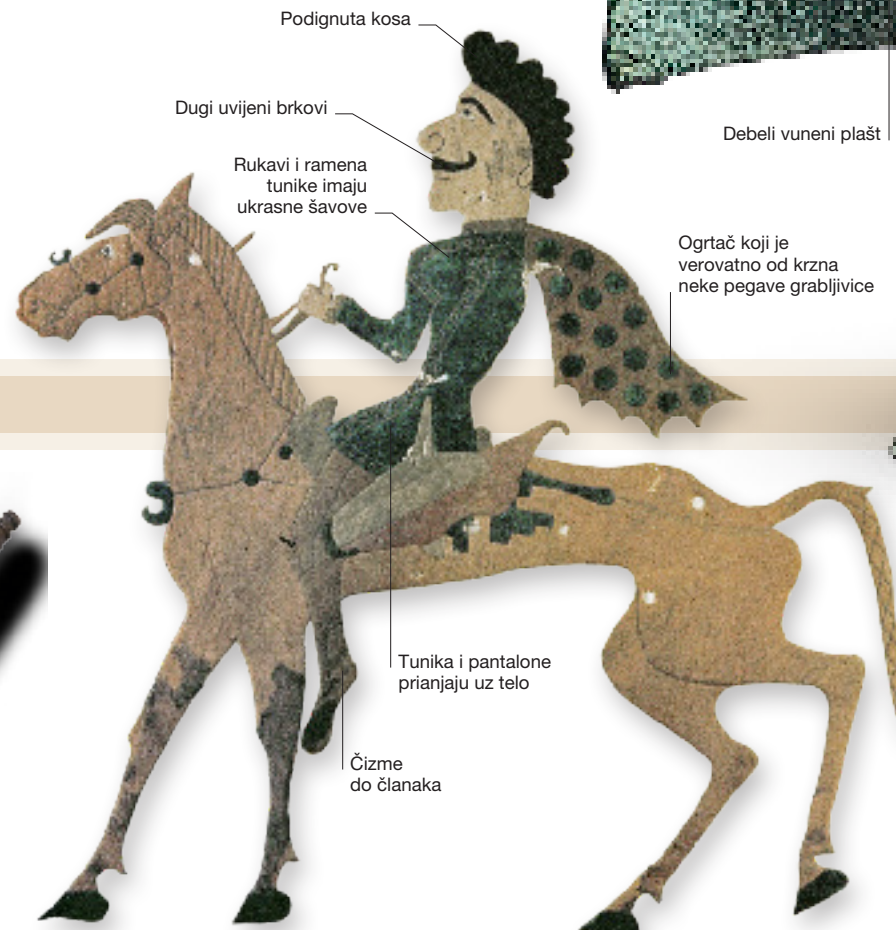
Sardinijski poglavica Ova bronzana statua sa Sardinije, iz VII veka pre nove ere, prikazuje plemenskog poglavicu sa ogrtačem. Naoružan je mačem i bodežom koji leži preko grudi i nosi žezlo (skiptar). Ogrtač je pružao zaštitu telu, a ruke ostavljao slobodne za borbu.

ŠLEMOVI

Najraniji šlemovi pravljeni su od kože, a zatim od metala – prvo od bronzne, onda i od gvožđa. Drevni šlemovi bili su prostog kupastog ili poluloptastog oblika, a mogli su biti i složeniji, sa dodatnom zaštitom za nos, obraze i vrat. Šlemovi su pružali zaštitu, ali i priliku za ukras i pokazivanje, budući da su na metalu mogli imati detalje, kao što su životinjski motivi, ili krestu. Keltske kreste bile su veoma dugačke, a keltski ratnici su na šlemove dodavali još i metalne delove, perjanice ili repove od konjske dlake. Šlemovi sa složenim šarama i ukrasima pravljeni su isključivo u ceremonijalne svrhe.

Keltski šlem s rogovima iz gvoženog doba, napravljen između 150. i 50. g. p. n. e., bronzanih delova spojenih zakivkama. Smatra se da je bio ukrašen crvenim staklom.

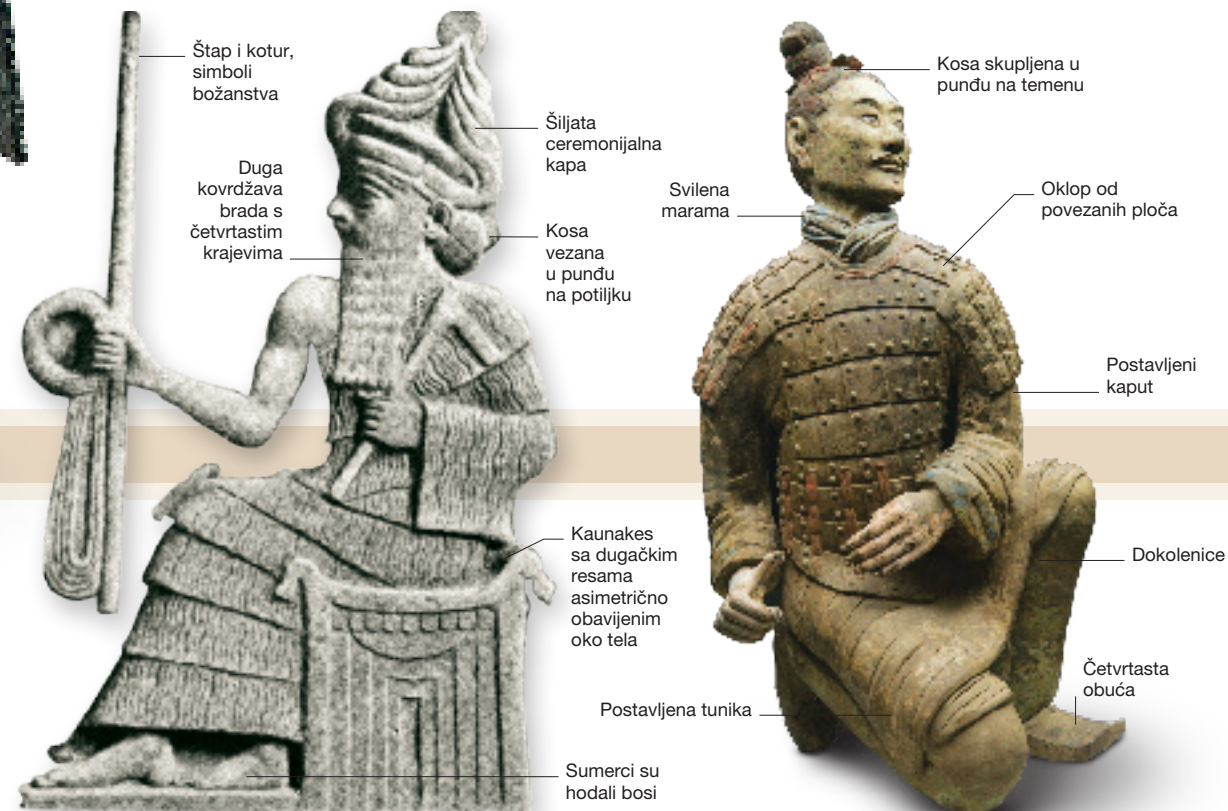

Podignuta kosa
Dugi uvijeni brkovi
Rukavi i ramena tunike imaju ukrasne šavove
Tunika i pantalone prijanja uz telo
Čizme do članaka
Debeli vuneni plašt
Ogrtač koji je verovatno od krzna neke pegave grabljivice

Skitski konjanik Na tepihu iz V ili IV veka pre nove ere, otkrivenom u grobnicama okovanim ledom u Paziriku u Sibiru, detaljno je prikazan skitski jahač na konju. Napravljen je od obojenog filca; oblici su stilizovani, ali prikazuju sedlo, ogrtač ukrašen šarama, odeću koja prijanja uz telo i karakteristične brkove i frizuru.

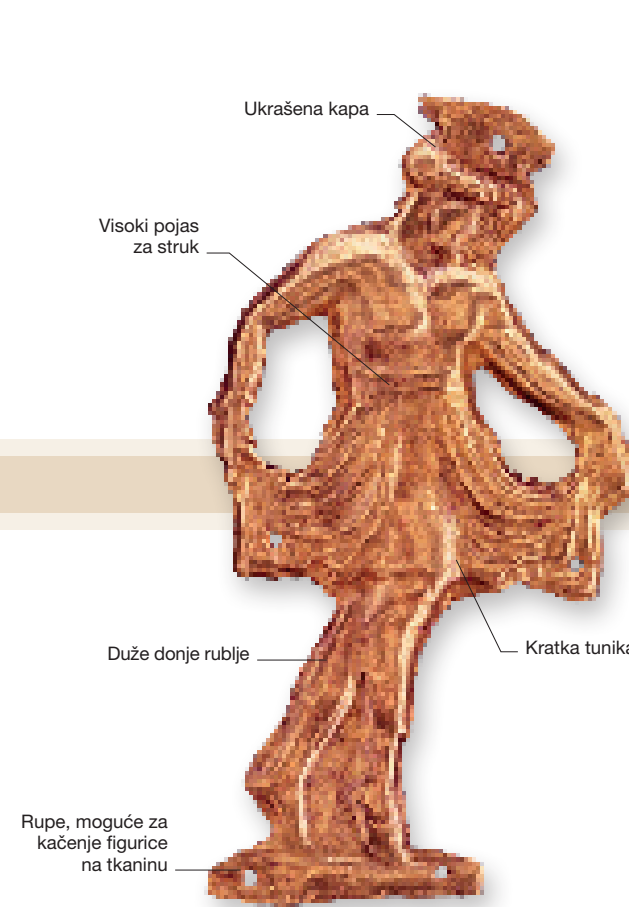
Šlem
Mač u obliku lista
Bodež s balčakom i krsnicom, na kožnom pojasu ili pojasu od tkanine
Kratka tunika

Sumerska odeća Na ovom detalju iz sumerskog Ur-Namuovog zakonika (oko 2060. godine pre nove ere) prikazan je Nana, bog meseca, kako vlada. Tkanina kaunakes isprva je pravljena od kozje ili ovčije kože s dugom dlakom, koja se izvrtala ka spolja, a kasnije od tkanine šivene s dodatnim resama, da bi se postigao isti efekat.

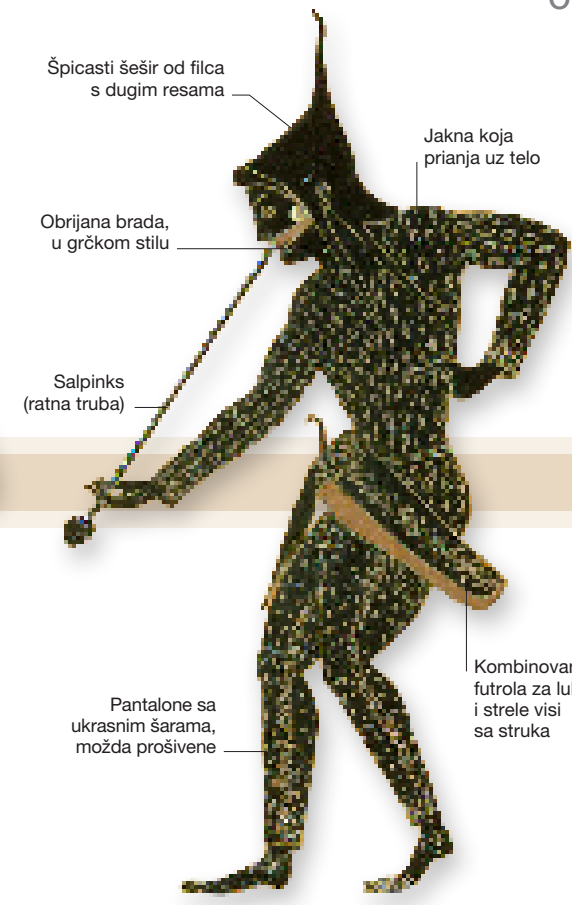
Kineski ratnik Ratnik od terakote koji kleči, iz mauzoleja kineskog cara Čin Ši Huang (oko 210. godine pre nove ere). Njegov oklop napravljen je od povezanih ploča, bronzne ili očvrslje kože. Ova marama predstavlja jedan od najranijih primera modnih detalja za muškarce.

Demetrina igračica Žena koja nosi tuniku s pojasom izvodi ritualni ples u čast boginje Demetre. Ovaj komad od zlata napravili su skitski nomadi u IV veku pre nove ere.

Rupe, moguće za kačenje figurice na tkaninu
Ukrašena kapa
Visoki pojas za struk
Duže donje rublje
Kratka tunika

Skitski uticaj Strelac prikazan na grčkoj ploči oko 520. godine pre nove ere nosi tipičnu skitsku odeću, iako je netipično obrijan. Skiti su nosili pantalone i jahaće jakne, koje prijanjaju uz telo, i šesire od filca karakterističnih oblika.

Špicasti šešir od filca s dugim resama
Jakna koja prijanja uz telo
Obrijana brada, u grčkom stilu
Salpinks (ratna truba)
Pantalone sa ukrasnim šarama, možda prošivene
Kombinovana futrola za luk i strele visi sa struka

Nubijski zatvorenik Na ovom egipatskom prikazu na emaljiranoj opeci iz kraljevske palate u Medinet Habuu, otprilike od XVI do XIII veka pre nove ere, zatočenik nosi nubijsku odeću. Egipćani su Nubijce obično prikazivali sa zlatnim mindušama i složenim perikama.

NAKIT

Nakit od kosti, kamena i školjki opstao je iz praistorijskog doba i verovatno se nosio kao oznaka statusa ili amajlija. Kako se razvijala obrada metala, pojavila se veća refinjenost u dizajnu. Zlato je bilo cenjeno i nakit je često stavljan u grob s mrtvima, na primer lunule, ogrlice od zlatnih listića, iz 2000. godine pre nove ere, nađene u Irskoj.

Zlatna lunula iz ranog bronzanog doba

Geometrijske šare utiskivane su stilusom

Pero
Složena perika
Velike zlatne minduše
Zatvorenički okovi
Tkani pojas ukrašen šarama
Složena tkanina oko kukova, s kičankama na rubu
Plisirani lan, možda egipatski

Postavljeni kaput

Dokolenice

Četvrtasta obuća

Sumerci su hodali bosu

Oklop od povezanih ploča

Kosa skupljena u pundu na temenu

Svilena marama

Štip i kotur, simboli božanstva

Duga kovrdžava brada s četvrtastim krajevima

Šiljata ceremonijalna kapa

Kosa vezana u pundu na potiljku

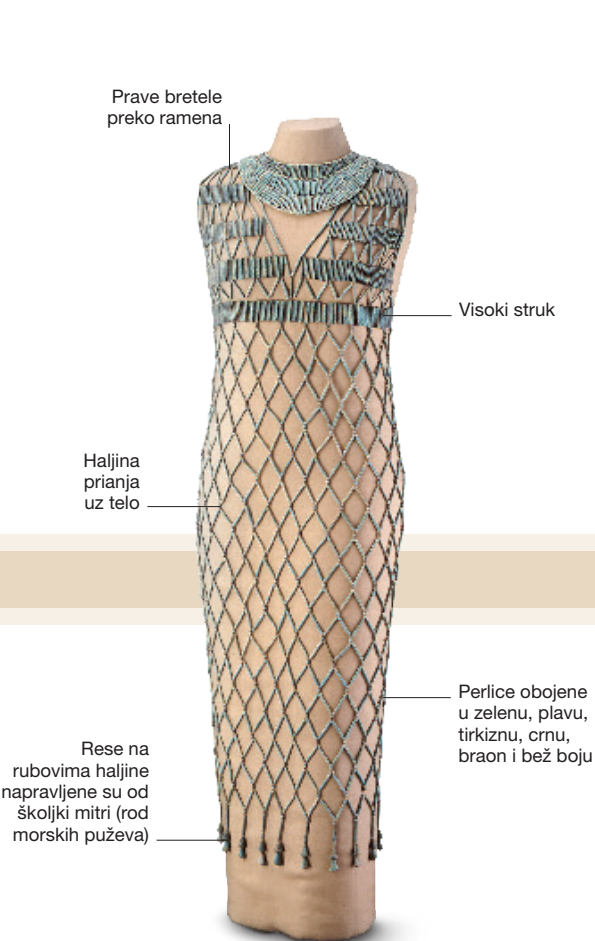
Kaunakes sa dugačkim resama asimetrično obavijenim oko tela

Postavljena tunika

OD 3150. G. P. N. E. DO 30. G. N. E.

STARI EGIPAT

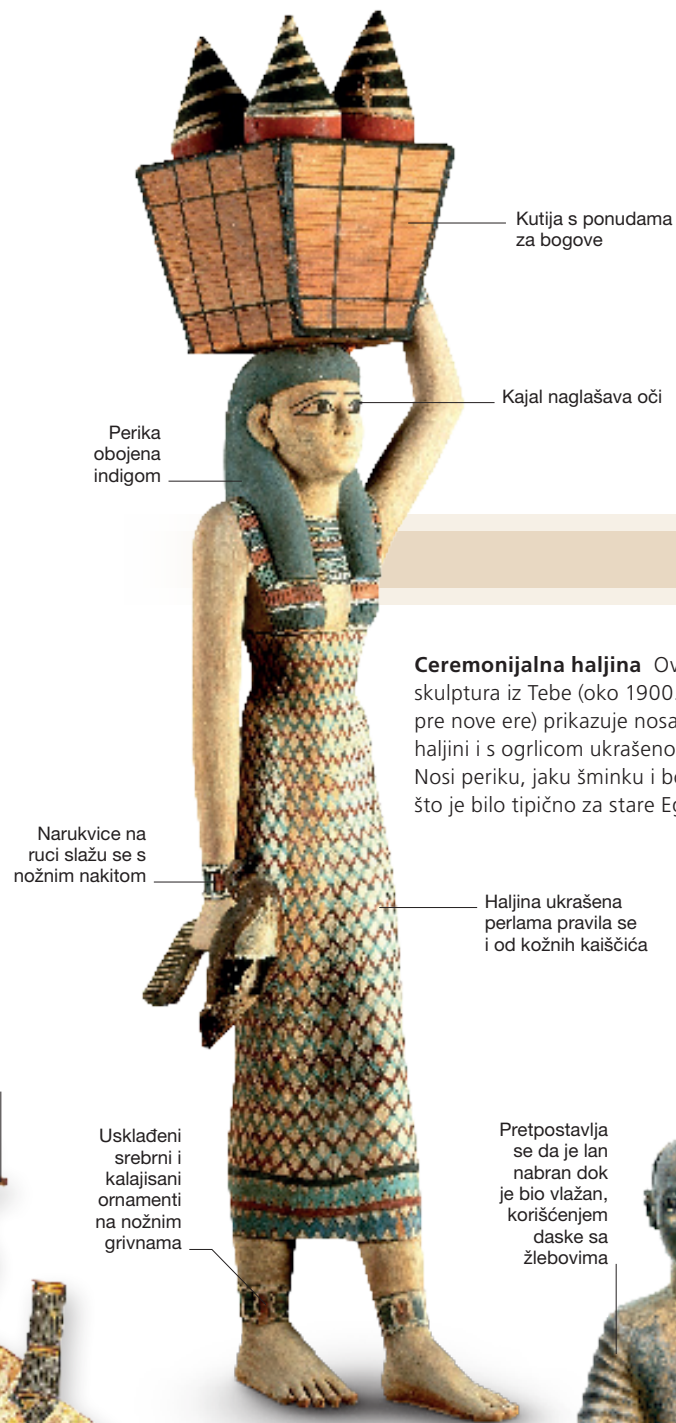
Tokom tri hiljade godina, skoro sva odeća koju su nosili stari Egipćani bila je lanena, od lana koji su gajili u dolini Nila. Ova tkanina odgovarala je vreloj klimi, jer je prozirna te je propuštala vazduh i tako hladila. Odeća je bila jednostavnog oblika, minimalno sečene tkanine. Muškarci su nosili šendit, tkaninu koja je obavijala kukove, a napred padala u naborima. Žene su nosile kalaziris (tesna haljina), često s rukavima koji se skidaju. Vrećasta haljina nosila se u Srednjem kraljevstvu, a kasnije je postala zajednička odeća za muškarce, žene i decu. Na siluetu su uticala dva ključna faktora: finoća lana i ivica – lan je ili ostavljan prirodno nabran posle pranja ili (u Novom kraljevstvu) savijan na jednake falte. Ovi modni detalji bili su bogatih boja i tekstura.

Haljina ukrašena perlicama Ova haljina s mrežom od perlica (2400. godina pre nove ere) napravljena je od 3.000 obojenih perli u obliku cilindra ili diska. Ukrašena je školjkama i resama. Možda su ih nosile igračice na proslavama.

Kraljica Nefertiti Na ovoj fresci iz Doline kraljeva u Tebi, kraljica Nefertiti nosi najfiniji lan, koji je skoro providan. Ima složeni šešir na kome se nalazi pozlaćena figura lešinaru i zlatni okovratnik.

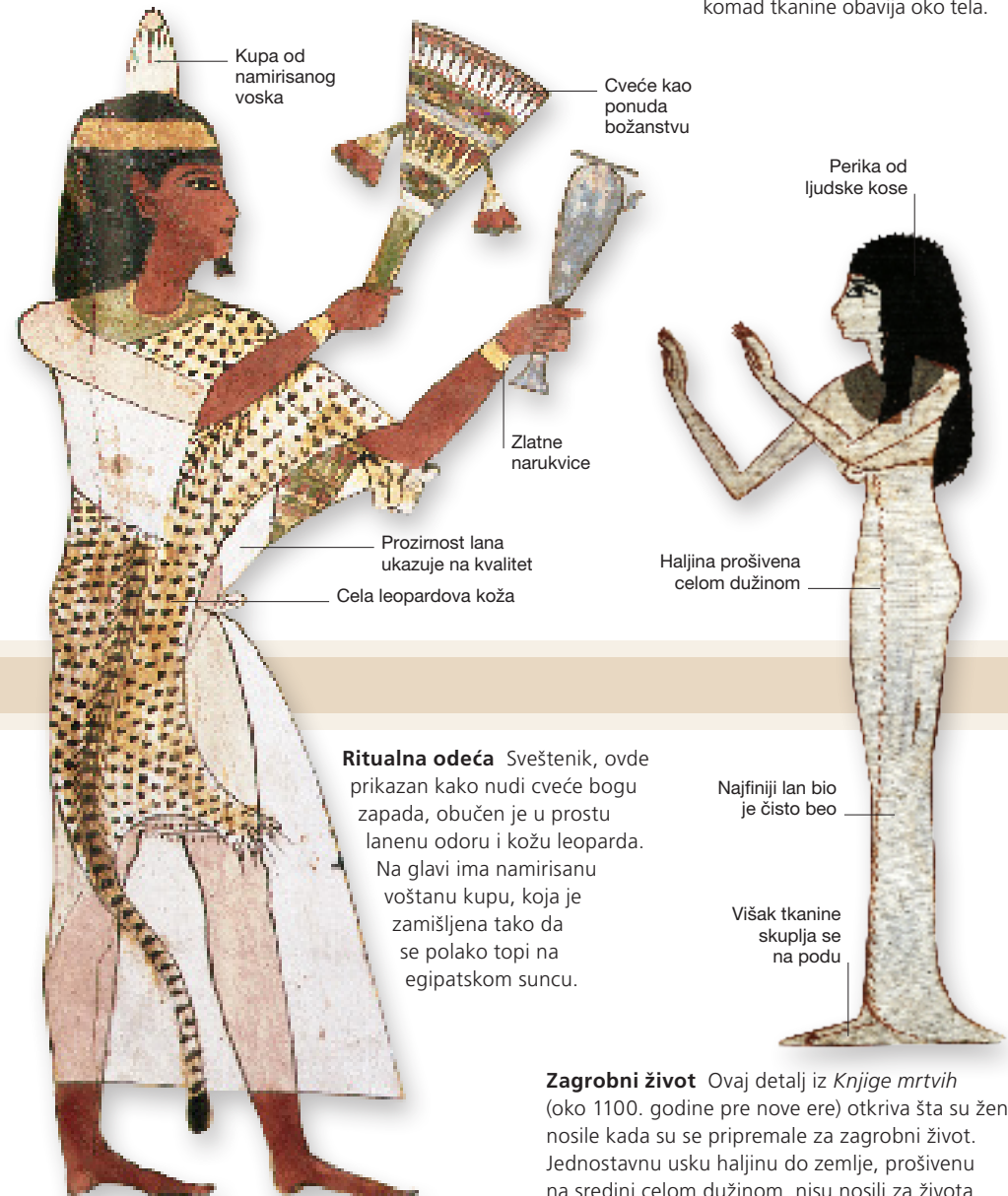
Ceremonijalna haljina Ova drvena skulptura iz Tebe (oko 1900. godine pre nove ere) prikazuje nosačicu u haljini i s ogrlicom ukrašenom perlama. Nosi periku, jaku šminku i bogat nakit, što je bilo tipično za stare Egipćane.

Sveštenički kostim Ova statuica sveštenika iz XX dinastije (od 1187. do 1064. godine pre nove ere) prikazuje nabranu svešteničku odoru, koja je možda imala i rese na rubovima. Vide se i tragovi kajala oko očiju.

Kraljevske odore Tutankamon i njegova supruga Ankesenamon na ovoj slici (oko 1330. godine pre nove ere) nose složene šešire i perike obojene indigom. Faraonova odora vezana je u struku ukrašenim trakama. Ankesenamonina odora ima falte koje padaju u različitim pravcima, pokazujući kako se dugačak komad tkanine obavija oko tela.

Ritualna odeća Sveštenik, ovde prikazan kako nudi cveće bogu zapada, obučen je u prostu lanenu odoru i kožu leoparda. Na glavi ima namirisanu voštanu kupu, koja je zamišljena tako da se polako topi na egipatskom suncu.

Zagrobni život Ovaj detalj iz *Knjige mrtvih* (oko 1100. godine pre nove ere) otkriva šta su žene nosile kada su se pripremale za zagrobni život. Jednostavnu usku haljinu do zemlje, prošivenu na sredini celom dužinom, nisu nosile za života.

Princеvske odore Mural princa i njegove supruge iz Seneferijeve grobnice u Tebi prikazuje ovaj par s perikama. Pravljeni su od ljudske kose koja je pričvršćavana za mrežu. Njihove obične prave lanene odore u kontrastu su sa bogatim kragnama, narukvicama i mindušama.

NAKIT

Bogati Egipćani nosili su nakit od glave do pete, a nosile su ga čak i njihove svete životinje. Komadi nakita uvek su bili šareni i sadržali neke motive iz prirode, npr. zeleno palmino lišće, bele cvetove lotosa i žuti plod mandragore. Zlato je dolazilo iz Nubije (današnja Etiopija), a srebro je bilo ređe i skuplje od zlata. Poludrago kamenje obuhvatalo je lapislazuli (koji su uvozili iz Avganistana), zeleni i crveni jaspis, ametist, karneol, tirkiz i kvarc. Staklo i brušene mešavine materijala korišćeni su kao imitacija dragog kamenja. Od steatita, jedne vrste meke stene, rezbarani su mali objekti, uključujući priveske i amajlije u obliku skarabeja.

MODNA IKONA

KRALJICA NEFERTITI

△ OBOJENA BISTA OD KREČNJAKA

Ovo je jedan od najčuvenijih prikaza (oko 1350. godine pre nove ere, Egipatski muzej u Berlinu): Nefertiti nosi krunu s ravnim vrhom, preko koje je obavijena ukrasna traka, a spređa se vide ostaci ureusa – kobre zaštitnika, kraljevskog simbola. Usne obojene u crveno i oči uokvirene kajalom verno prikazuju ljubav starih Egipćana prema šminki, a ukrasna kragna obavija vrat i ramena.

SENZUALNA DRAPERIJA ▷

Veruje se da ova skulptura od crvenog peščara iz XIV veka pre nove ere predstavlja Nefertiti. Stil tadašnje odeće – fini nabrani lan, skupljen ispod grudi i produžen preko jednog ramena – prikazuje bujno telo širokih kukova, što je simbol plodnosti.

Egipatska kraljica Nefertiti – čije se ime može prevesti kao „prelepa žena je došla“ – poznata je po svom političkom uticaju, ali i velikoj lepoti. Bila je žena Ehnatona, koji je dobio ime po svom obožavanju Atona, sunčevog diska; vladao je XVIII dinastijom starog Egipta u XIV veku pre nove ere, tokom doba Novog kraljevstva, i stvorio blistav grad u Amarnu. Nefertitinu privlačnost pojačava misterija – izgleda da je nestala bez ikakvog zapisa o njenoj sudbini.

Šta je nosila boginja

Savremene statue i reljefi prikazuju ženu upečatljivog lica, a neki i bujan oblik tela naglašen prijanjućom odećom. Ali sve te slike bile su idealizovane prema duhovnim vrednostima svoje epohe. Sa šest kćerki Nefertiti je verovatno predstavljala živu boginju plodnosti, kao na slikama koje je prikazuju kao ženu širokih kukova u uskoj odeći; pronađeni dokazi ukazuju na to da je odeća iz tog vremena ipak bila šira nego prikazana.

Svojevrsni Nefertitin odevni zaštitni znak bila je karakteristična visoka kruna s ravnim stranama i vrhom. Njena odeća bila je od istog finog nabranog lana koji su nosili svi plemići Novog kraljevstva, a on je često prikazivan toliko tanak da bude providan – što je predstavljalo pomoćno sredstvo da bi se pokazalo božansko telo. Lan je u stvarnosti verovatno bio deblji. Nefertitine slike prikazuju kako je egipatski lan mogao da se drapira, savija i prave nabori. Staroegipatski stil ostao je isti vekovima, ali tokom vladavine XVIII dinastije, kada je i Nefertiti živela, razvilo se složenije drapiranje većih komada tkanine (u isto vreme kad i osnovni kalaziris).

Nefertiti je prikazivana kako nosi duge fine tunike, drapirane na način tipičan za doba Novog kraljevstva. Tkanina je često

skupljana na jednom mestu, obično blizu grudi, što stvara karakterističan oblik visokog struka; na slikama se pojavljuje i s rukavima i bez njih. Poznata oslikana statua od krečnjaka, otprilike iz 1340. godine pre nove ere, prikazuje kraljevski par kako se drži za ruke, a Nefertiti nosi dugačku plisiranu lanenu tuniku (koja se zove i haik), podvezanu između vrata i grudi, skupljenu da bi se proizveli nedefinirani rukavi, a koja posebno prijanja uz donji deo tela. Kako je bojenje lana teško, a to je bila najdostupnija tkanina, egipatska odeća pretežno je bela. Većina društvenih slojeva postizala je bogate boje korišćenjem modnih detalja.

Ikona za moderno doba

Prošlo je više od 3.500 godina, ali Nefertiti i sve u vezi sa Egiptom nastavljaju da inspirišu današnje kreatore. Prvobitna bista s plavom krunom (sasvim levo) otkrivena je 1912. godine i stigla je do Egipatskog muzeja u Berlinu, gde se i dalje nalazi. Posle svečanog otkrivanja u Berlinu 1923. godine, ova opčinjavajuća slika odmah je uticala na javnost, učvršćujući fascinaciju prema svemu egipatskom, što je počelo prethodne godine otkrićem Tutankamonove grobnice. Egiptomanija je opsela modni dizajn u eri art dekoa, od nakita u obliku skarabeja do fluidnih nabranih haljina, egzotičnog veza, motiva piramida i lotosovog cveta, dramatične široke trake za kosu i ljubavi prema nilskozelenoj i svetloplavoj. Čak je u dvadesetim godinama XX veka postojala i haljina koja je za uzor imala mumije, a ta ideja je reinterpretirana u krojevima vrlo tesnih haljina od zavoja s početka XXI veka. Ljubav flaperki prema tamnoj kosi, crvenim usnama i tamno uokvirenim očima takođe je bila deo egiptomanije i najverovatnije podstaknuta upravo Nefertitinom bustom.

1550. GOD. P. N. E.

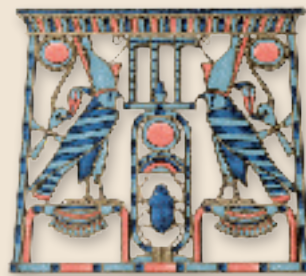
Početak XVIII dinastije; nosi se složeniya i fino nabrana odeća.

CA 1353. GOD. P. N. E.
Počinje vladavina kralja Ehnatona i kraljice Nefertiti.

CA 1350. GOD. P. N. E.

Nefertiti se pojavljuje na reljefima iz Tebe.

1340. GOD. P. N. E. ▷
Ehnatonov dvor premešta se u Amarnu. Nefertitini portreti prikazuju je u šarenom nakitu, koji je sličan ovom brošu sa svetim motivima sokola i skarabeja.

1295. GOD. P. N. E.

Kraj XVIII dinastije.

CA 1350. GOD. P. N. E.
Čini se da je Nefertiti nestala.

CA 1335. GOD. P. N. E.
Završava se Ehnatonova vladavina.

1923. GOD. ▷

Otkrivanje Nefertitine biste u Berlinu podstiče egiptomaniju u eri art dekoa. Egipatski motivi pojavljuju se na haljinama, nakitu i ukrasima iz dvadesetih godina XX veka.

1912. GOD.
Ludvig Borhart je pronašao Nefertitinu bistu.

OD OKO 3000. DO 1500. G. P. N. E.

MINOJSKA KULTURA

Minojska civilizacija, čije je središte bilo na ostrvu Krit, dostigla je vrhunac oko 1600. godine pre nove ere; bila je to razvijena i napredna kultura koja se bazirala na pomorskoj trgovini. Odeća ovog izolovanog ostrvskog društva izdvaja se od drugih evropskih kultura iz bronzanog doba po karakteristično sečenim i prošivenim komadima. Mali stegnut struk, koji je bio glavna odlika i muške i ženske odeće, žene su dodatno naglašavale šeširima, frizurama i ukrašenim rukavima na gornjem delu tela, a širokim suknjama s karnerima na donjem delu. Muškarci su nosili šiljate kape, obmotavali nadbedrenik oko kukova i ostavljali torzo nag – čak i kad se u kasnijim godinama minojske civilizacije pojavila tunika. Umetnost tkanja je cvetala, vunene tkanine ukrašene raznim šarama usavršavane su na mirnom i bogatom ostrvu, tako da je minojska odeća bila složenija nego kod grčkih naroda s kontinentalnog dela. Minojske ideje uticale su na modu i u Egiptu, Mikenima (antička Grčka) i Maloj Aziji.

KOLEKCIJA NAKITA

Minojski privezak za uho, oko 1700. godine pre nove ere

Iza minojske kulture ostalo je mnogo nakita. Zlatni privezak prikazan iznad deo je kolekcije *Eginsko blago*, jer se smatra da potiče sa ostrva Egina. Širi prsten u obliku dvoglavne zmije, koja predstavlja dugovečnost, okružuje par leoparda i majmuna. Niske perlica oko centralnog dela ukrašene su sunčanim diskovima i pticama.

Životinjska figura na šeširu i zmije u rukama ukazuju na to da je ovo boginja prirode, mudrosti ili plodnosti

Spoljni korset, koji se verovatno nosio da bi se suzio struk i podigle grudi

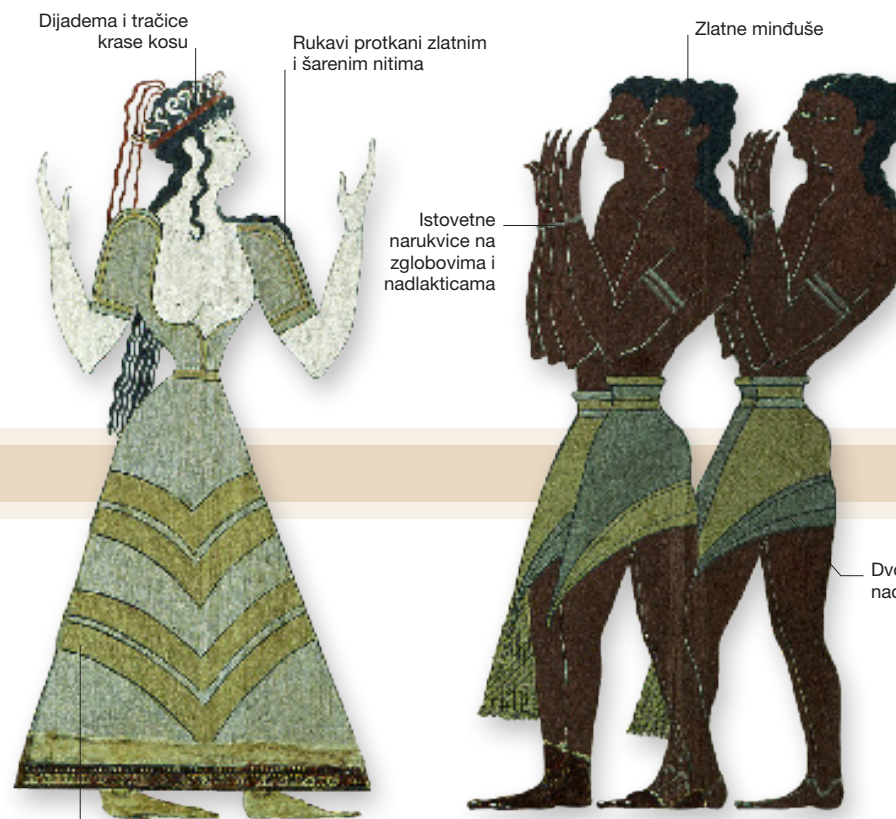
Kratki rukavi i usko iskrojjen prsluk

Pojas dvaput obmotan oko struka

Vunena tkanina ukrašena šarama

Slojevita kruta suknja u obliku zvana, s resama na porubu

Zmijaska boginja Ova keramička figura, nastala oko 1600. godine pre nove ere, nađena je u palati na Knososu. Suženi struk naglašava ogoljene grudi. Tekstil ukrašen šarama, kao ovaj na suknji, postoji u crvenoj, plavoj, žutoj, crnoj i beloj boji.

Dijadema i tračice krase kosu

Rukavi protkani zlatnim i šarenim nitima

Zlatne minduše

Istovetne narukvice na zglobovima i nadlakticama

Široka suknja sa stilizovanim prikazom karnera

Zmijaska boginja s visokim šešikom Opstale su razne keramičke figurice minojske boginje. Ova iz 1600. godine pre nove ere nosi veoma visoki šešir, a dve ili tri zmije obavijaju se oko njenog tela. Njena kecelja, koja ima široku prošivenu ivicu, oblikom imitira vijuganje zmija.

Zmija obavijena oko šešira

Kratki rukavi

Zmije obavijene oko ruku

Vijugava kecelja ukazuje na sečenje prema obliku

Samo su žene nosile žutu odeću

Mreža isprepletenih traka oko poruba

Paunovo perje

Motiv ljljiana na kruni

Duga i ukovrdžana kosa namazana uljem

Zlatna ogrlica s motivom ljljiana

Uski nadbedrenik

Spoljni nadbedrenik napravljen od presavijenih slojeva lana

Princ Nađena u delovima u Knososu na Kritu, ova freska mladog sveštenika-kralja (oko 1550. godine pre nove ere) većinom je restauracija. Perjani šešir bio je simbol moći u mnogim kulturama.

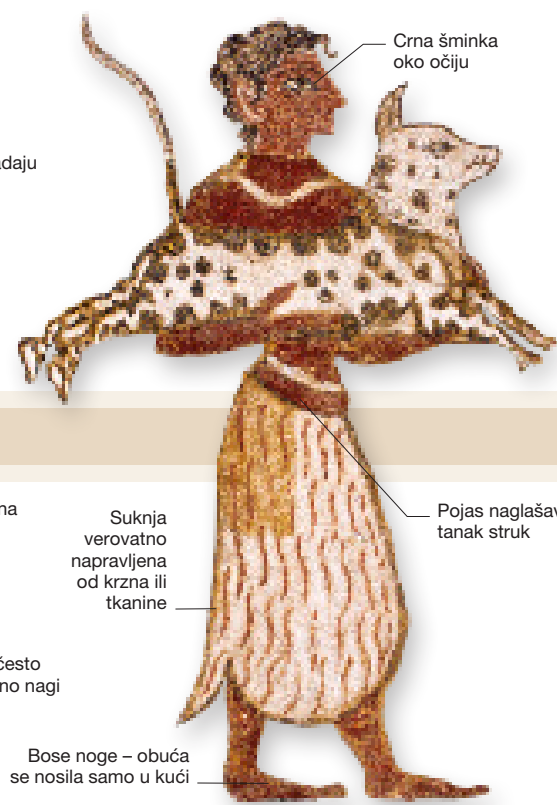
Obrijani delovi glave izgledaju sivi

Dugački uvojni padaju zasebno

Pojas ili obična tkanina oko struka

Borci su često bili potpuno nagi

Freska iz Tire Na ovom detalju sa freske iz XVI veka pre nove ere, sa ostrva Tire (danas Santorini), dva momka bore se nagi, noseći samo rukavice i pojas. Poput žena, i oni koriste šminku i imaju uvojke.

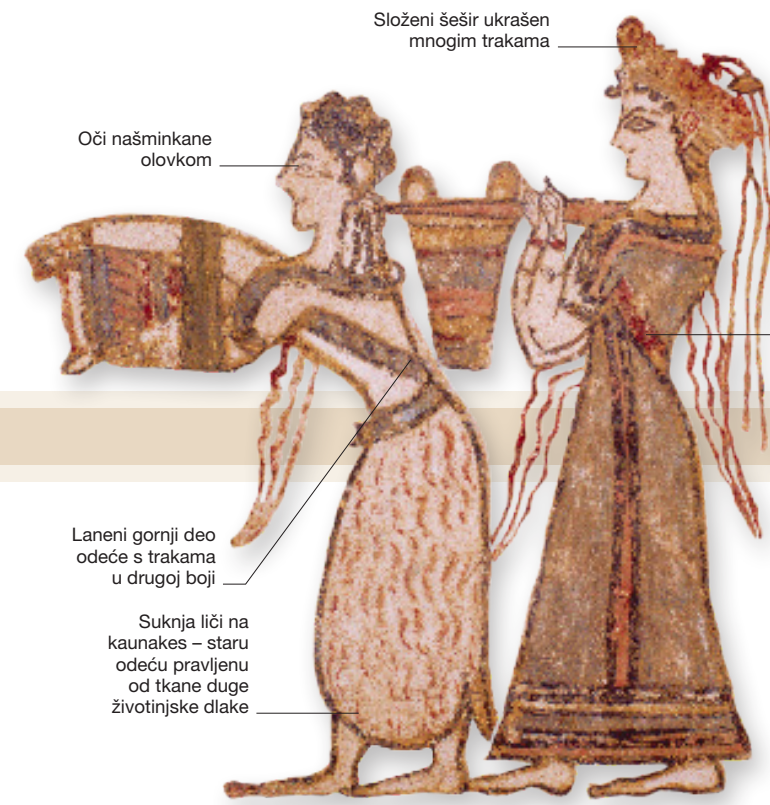
Crna šminka oko očiju

Suknja verovatno napravljena od krzna ili tkanine

Pojas naglašava tanak struk

Bose noge – obuća se nosila samo u kući

Sveštenik, sarkofag iz Svete Trojice Deo pogrebne scene oslikane na kamenom kovčegu (oko 1400. godine pre nove ere) nađenom na Kritu; ovaj sveštenik prinosi životinju na žrtvu, kao poklon mrtvima. Njegova odeća verovatno je napravljena od životinjske dlake i kože.

Oči našminkane olovkom

Složeni šešir ukrašen mnogim trakama

Laneni gornji deo odeće s trakama u drugoj boji

Suknja liči na kaunakes – staru odeću pravljenju od tkane duge životinjske dlake

Izatkane trake ili trake ukrašene vezom naglašavaju uski kraj haljine

Sarkofag iz Svete Trojice, prolivanje vina u slavu bogova Žena s desne strane nosi haljinu sa ukrasnim trakama na vratu, oko šavova i poruba. Njen saputnik nosi suknju koja je verovatno od kože.

1778–1789. NA FRANCUSKI NAČIN

Krajem XVIII veka Francuska je za one koji su pratili modu davala poslednju reč što se tiče ukusa, odeće, ponašanja i kulturnih trendova. Međutim, pred revoluciju, francuska aristokratija izgubila je dodir sa ostatkom populacije, što je bilo primetno i u preteranom stilu odevanja. Trendovi ovog vremena obuhvatali su steznike sa uskim strukom i suknje s naborima i umecima. Izdignute grudi u korsetima isticane su i dubokim i okruglim izrezima, često porubljenim čipkom. Frizure su bile visoke, a šeširi veliki. Francuski uticaj i izvrsne tkanine, poput svile iz Liona, postarali su se da dame iz dobrih porodica nisu samo nosile lepu odeću već su i same predstavljale prefinjene ukrase i u društvu i kod kuće.

KALEŠ

Niz obruča koji pridržavaju tkaninu

Karikatura kaleša

Kako bi zaštitile visoke frizure, žene su nosile velike šešire slične krovu kočije, po kojima su i dobili ime *kaleš*. Obično su bili napravljeni od fine svile raširene preko obruča od trske, drveta ili kitove kosti, a kada se ne koriste, mogli su da se saviju kao harmonika. Nijedan kaleš nije bio zaista ogroman kao ovaj na karikaturi, koja je preuzeta iz knjige ilustracija koje ismevaju modu XVIII veka.

1778.

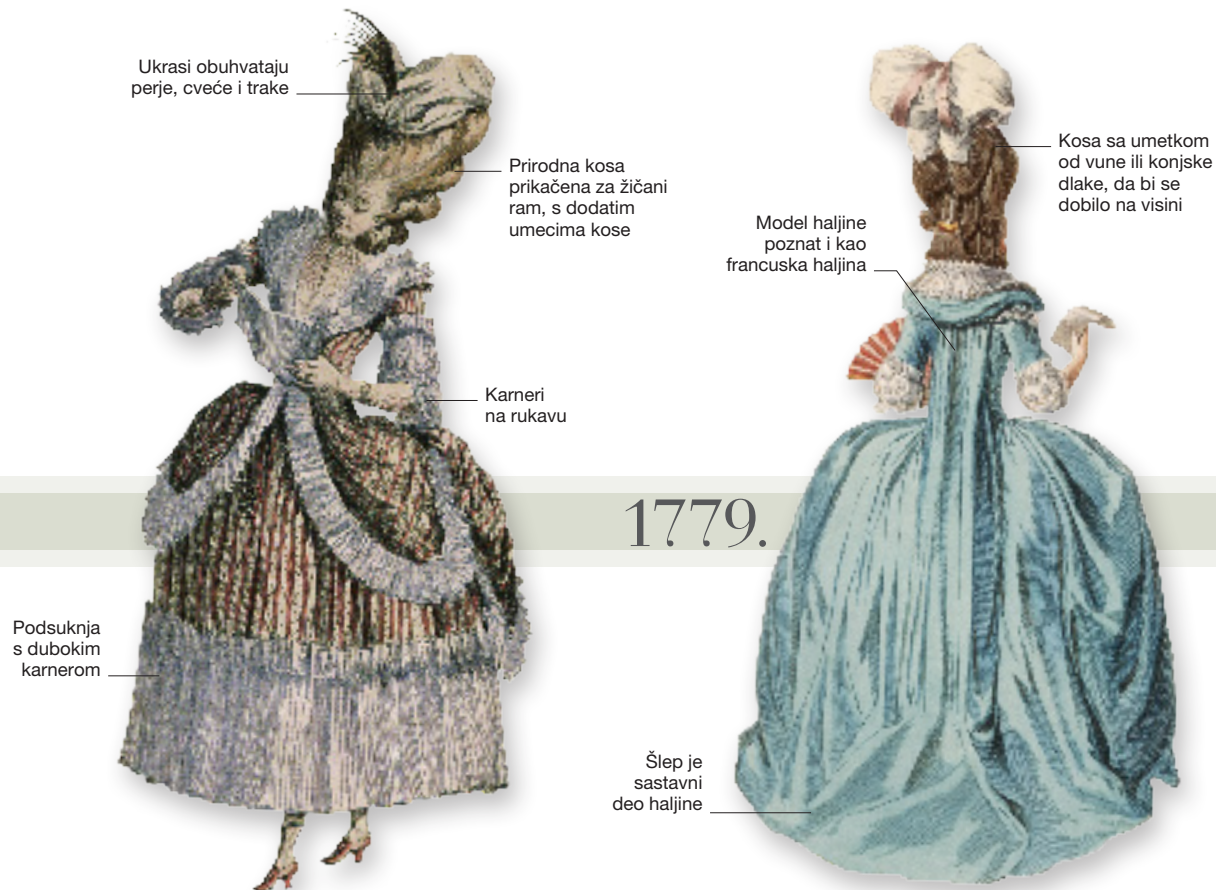

Suknja je duga do gležnjeva, tako da se vide cipele

Potpora Dame su nosile veoma široke suknje, koje su pridržavali turniri – obruči od trske presvučeni tkaninom. Na ovoj slici krojačica žuri mušteriji s ovim ključnim modnim dodatkom u ruci.

Visoki šeširi Žene su volele da nose velike šešire s ravnim obodom, nakrenute unazad ili blago na stranu. Ispod ove haljine je odvojena podsuknja – iako su je smatrali podsuknjom, nosili su je tako da se uvek vidi.

1779.

Podsuknja s dubokim karnerom

Krunisanje Frizure su bile komplikovane: natapirane, napuderisane, ukovrdžane, uvijane i bogato ukrašene. Jednom sredenu kosu nisu prali mesecima, a protiv svraba i gamadi koristili su specijalne češaće.

Haljina sa širokim leđima Haljina sa širokim leđima koja padaju sa ramena bila je početkom XVIII veka popularna svuda, ali je do sedamdesetih godina ostala rezervisana samo za dvor.

Volani i karneri Keceleje s karnerima nisu imale nikakvu funkciju osim ukrasne. Ovaj nepraktični trend inspirisala je francuska kraljica Marija Antoaneta, koja je volela da nosi kostime i pravi se da je mlekarica.

Ležerno odevanje Kada bi dama bila kod kuće i spremala se ili primala goste, nosila je ovakvu odeću. Iako se čini komplikovanom i punom detalja, nazivali su to „relativno neformalnom“ odećom.

Visoka frizura s rolnicama sa strane

Trouglasta marama od muslina

Keceleja od muslina ukrašena ružičastim mašnjama

Meka svila U suprotnosti s debelim brokatom i svilom sa uzorkom, koji su bili u modi u ranom XVIII veku, dame ovog perioda više su volele jednostavnije, lagane i vazdušastije tkanine, tzv. laku svilu.

Buketić cveća prikačen za steznik

Steznik preko korseta koji se vezuje na leđima

Puni široki rukavi

Kratka podsuknja s karnerima

Dugi uski rukavi

Iste narukvice oko obe ruke

Marama s cvetnim uzorkom i tri velike lokne sa strane

Ogrlica s draguljima

Naduveni jastučić na zadnjici

Svilena podsuknja s karnerima

Privezana suknja

Porub s karnerima

Cipele s visokom potpeticom napravljene od kože ili svile sa uzorkom

1950–1957.

ŠIVENE HALJINE

Najčešće nošene na balovima i drugim otmenim prilikama gde se okupljala dobrostojeća elita, luksuzne šivene večernje haljine bile su krajnji izraz umetnosti krojenja. Bile su smele i dramatične i imale su za cilj da skrenu pažnju na onoga ko ih nosi. Kreatori su koristili najfinije materijale i najkomplicovanije tehnike kako bi ih napravili. Najpoznatiji su bili francuski kreatori Kristijan Dior, Pjer Balmen i Iber de Živanši, španski kreator Kristobal Balensijaga i Amerikanac Čarls Džejms. Iako pravljene za modne revije, haljine su mogle biti prilagođene potrebama klijenata i određenim događajima. Nova silueta imala je oblik peščanog sata, s veoma uskim strukom. Udate žene nosile su haljine bez bretela, ali su mlađe neudate devojke nosile haljine s bretelama ili sasvim kratkim rukavima. Suknje su najčešće bile široke, mada su postajale popularne i ravne suknje.

1955.

Težak brokat Ovu večernju haljinu kreirao je Iber de Živanši, koji je učio kod Balensijage. Koristeći težak svileni brokat smaragdnozelene boje, Živanši je odabrao širok drapiran izrez oko vrata i blago spušten kosi struk.

Inspiracija iz XVIII veka Haljina *antonija*, koju je dizajnirao Pjer Balmen, inspirisana je strukturom i ukrasima iz XVIII veka. Na njoj su veliki vez, biserne perle, zeleno lišće i crvene ruže od šifona.

1950.

Usko i razbuktao Ova kreacija Kristobala Balensijage dramatično se širi, što se i očekuje od skupocene večernje haljine. Često inspirisan rodnom Španijom, u dizajnu ove haljine oslonio se na tradiciju borbe s bikovima, pa se ona pretače u ogroman pojas preko komplikovano izvezene uske suknje.

Blagi šlep

Haljina od tafta Ovu haljinu dizajnirao je američki kreator kubanskog porekla Luis Estevez. Posle obuke u Parizu u modnoj kući *Patu*, Estevez se vratio u Ameriku i osnovao svoju robnu marku, koja se prodavala u prodavnicama kao što je *Bergdorf Gudman*.

1953.

Razotkrij i sakrij Ova crna haljina bez bretela i otkriva i sakriva, stavljajući time naglasak na dekolte. Napravljena od svilenog tafta, široka suknja otkriva deo bledoružičaste podsuknje ispod prozračnog platna.

1957.

Karneri Viktor Stajbel, britanski kreator rođen u Južnoj Africi, u ovu haljinu uneo je istorijske elemente. Plavo-bela prugasta podsuknja od svilenog tafta ima drapiranu nadsuknju i karneru koji počinju iznad kolena.

Detelina sa četiri lista Čarls Džejms kreirao je ovu haljinu za suprugu Vilijama Randolfa Hersta Mlađeg na Ajzenhauerovoj inauguraciji. Njegovo poznavanje arhitekture i sklonost ka izvajanju i strogo kontrolisanoj silueti evidentni su na ovoj kreaciji.

Pruge *Frenk Ašer*, važna firma koja je dizajnirala konfekcijsku garderobu pedesetih godina XX veka, kreirala je i ovu ekstravagantnu večernju haljinu bez bretela 1957. godine. Delikatno ružičaste horizontalne pruge naglašavaju uzani top sa smelim dekolteom.

1954.

Šivenje po porudžbini Kristijan Dior je ovu haljinu, nazvanu *cvet ljljana* i napravljenu po uzoru na njegov čuveni model *lepotica noći*, kreirao za Gloriju Ginis, pripadnicu visokog društva. Složeni ručni rad od perlica, šljokica, metalik veza i traka pokazuje raskoš njegovih kreacija.

MODNI DETALJI

Žene koje su sebi mogle da priušte kupovinu skupih šivnih haljina najčešće su imale prave dragulje – uključujući dijamante, smaragde i rubine – koje su nosile uz njih. Bile su popularne i ogrlice od bisera, koji su se kombinovani s drugim elementima, kao na ogrlici i minđušama iz 1959. godine, prikazanim na slici. Za one koji nisu imali pravo drago kamenje postojala je bižuterija. Proizvođači kao firma *Vandom* pravili su upadljiv nakit od bižuterije, koristeći imitacije kamenja i metala. Narukvica sa slike napravljena je od imitacije zlata, a optočena je lažnim smaragdima, rubinima i dijamentima.

OD 2002. NADALJE

HALJINE ZA CRVENI TEPIH

Postavljanje crvenog tepiha za značajne goste potiče još iz stare Grčke, ali u današnje vreme najviše se povezuje s Dodelom Oskara. Tokom tridesetih godina XX veka radijski voditelji opisivali su opčinjenim slušaocima svaki detalj izgleda filmskih zvezda i njihovih toaleta, a od 1952. prenos se preselio na televiziju. Modnih gafova bilo je u izobilju, ali glamur boginja s velikog ekrana nastavlja da vlada crvenim tepihom, a oskarovci su postali modni događaj godine. Tokom poslednje decenije događaji s crvenim tepihom postali su velika reklama za modne kreatore, koji prema njima određuju šta će i kako kreirati. Potom se modeli sele do maloprodaje, koja ih pretvara u odeću za svečane prilike, od maturskih balova pa do damskog dana na hipodromu.

CIPELE OD KOJIH STAJE DAH

Manolo Blahnik

U ranim danima Holivuda zvezde su odlazile kod Salvatorea Ferragama, Šarla Žurdana, Andrea Perude i Bet Lavin po fantastičnu obuću za crveni tepih. Devedesetih godina XX veka stigla je nova generacija. Veličanstvene cipele nabavljaju se kod Kristijana Lubotena, Manola Blanika i Džimija Čua, koji imaju istinske sledbenike. Novi kreatori su Nikolas Kirkvud i Branjan Atvud, čije su cipele takođe veoma šik.

2002.

Bez nakita koji bi odvlačio pažnju od haljine

Bulgarijeva ogrlica iz šezdesetih godina

Pripijeni gornji deo

Asimetrični struk ublažava prelaz između gornjeg i donjeg dela

Veliki šlep kao ravnoteža oskudnom gornjem delu

Pripijena suknja ističe vitku siluetu

Vež ističe savršeni kroj

Savremeni hibrid Dekonstruisana balska haljina Hali Beri, delo libanskog kreatora Elija Saba, predstavlja mešavinu svečane toalete i upadljivosti devojke s pozornice. Prozirni mrežasti gornji deo upristojen je finim vezom i upečatljivom suknjom.

2006.

Faltano proširenje daje prizvuk luksuza

Mračna romantičnost Na Kiri Najtli, ova haljina boje šljive, američke kreatorke Vere Vong, svojom bogatom bojom i pripijenošću kao da sugerise napetost. Asimetričan izrez i upadljiva ogrlica dodaju utisak savremenosti.

2008.

Duboki izrez, kao na kupaćem kostimu

Krivudavi štepovi na pripijenom gornjem delu

Suknja je prekrivena pažljivo našivenim krijuštima

Tirkizni saten za klasični izgled iz pedesetih godina XX veka

Vazdušasta boja slonovače Bela boja uvek je dobra za Dodelu Oskara, jer je u jakom kontrastu sa crvenim tepihom, ističe se na ekranu i ostavlja utisak čistote. Francuski kreator Žan Pol Gotje stvorio je ovu haljinu za Marion Kotijar, u kojoj izgleda kao sirena.

2009.

Nabran izrez podiže se u kragu

Blago proširena suknja, prava damska

Veličanstveni široki šlep

Iks faktor Jarkocrvena boja zahteva mnogo pažnje, kako bi se postigao efekat elegancije a ne razmetljivosti. Britanac Džon Galijano priziva glamur starog Holivuda ovom haljinom boje paradajza, sa upadljivom stojećom kragom.

2009.

Dvostrani izrez

Jednostavni bočni umeci čine kukove i butine vitkijim

Uzana suknja s naglašenim zvonastim dodatkom

Smeo izbor Bijonse Noulis izazvala je i pohvale i kritike ovom tesnom crnom sirena-haljinom, ukrašenom zlatnim ružama iz kolekcije *Deriona*, čiji je vlasnik njena majka. Upadljive šare i detalji smatraju se rizičnim na crvenom tepihu.

2011.

Korset od višebojnog lamea

Različite teksture odlično se stapaju

Efektno prelivanje boje, od platine do lavanda-sive

Nojevo perje ublažava ivicu šlepa

Fantazija od perja Italijanska modna kuća *Guči premijer* kreirala je ovu haljinu od srebrnosivog lamea i nojevog perja za Hilari Svonk, za Dodelu Oskara 2011. Njena vitka silueta i dekoracija površine podsećaju na haljine koje su tridesetih godina nosile sirene sa ekrana.

Ogrlica s tirkizima, u tonu sa haljinom

Guste falte sa štepovima ističu obline

Tkanina pada s ramena

Nabori kao na togi

Nežne falte ističu oblik tela

Bordo boginja Tamnocrvena haljina En Hatavej, delo britanske kuće *Markeza*, ostavlja utisak igre jake boje i klasične romantičnosti nabranog svilenog šifona. Izgleda kao pocepana na ramenu koje drži samo niz ruža.

Prigušena crvena je romantična, a ne neukusna